

Anonymiserad version

Översättning

C-865/19 - 1

Mål C-865/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

27 november 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Tribunal d'instance de Rennes (Frankrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

21 november 2019

Sökande:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Svarande:

OG

[utelämnas]

DOM av den 21 november 2019

[utelämnas]

MELLAN

SÖKANDE:

CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS
PONTLIEUE [utelämnas], LE MANS [utelämnas]

[Orig. s. 2]

OCH

SVARANDE:

OG

[utelämnas] ST GRÉGOIRE, [utelämnas]

**SAMMANFATTNING AV DE FAKTISKA OMSTÄNDIGHETERNA,
FÖRFARANDET SAMT PARTERNAS YRKANDEN OCH GRUNDER**

Genom handling registerad av notarius publicus den 7 augusti 2008 har CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE förvärvat fast egendom beviljat OG och PF följande:

- Ett MODULIMMO-lån på 80 275 euro, som ska återbetalas genom 300 månatliga avbetalningar, med en räntesats på 4,85 procent, och
- ett räntefritt lån på 13 200 euro som ska återbetalas genom 96 månatliga avbetalningar.

Det räntefria lånet återbetalades i juli 2016.

Genom rekommenderat brev med mottagningsbevis av den 26 april 2018 förklarade CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE att det förelåg dröjsmål med betalningen och begärde återbetalning av 78 080 euro.

Långgivaren beviljades tillstånd till utmätning den 11 maj 2018.

Genom ansökan av den 11 juni 2018, som mottogs av Tribunal d'instance de Rennes den 13 juni 2018, begärde CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE utmätning i OG:s lön för återbetalning av en fordran på 78 602,57 euro.

Motsvarande ansökan ingavs gentemot PF.

Förhandling skulle ha ägt rum den 11 oktober 2018 men flyttades fram till den 20 december 2018 för att göra det möjligt för långgivaren att ta ställning till en eventuell tvåårig preskriptionstid och att uttala sig om vilken räntesats som ska tillämpas och om det fordrade kapitalbeloppet.

Förhandlingen flyttades därefter fram till den 28 februari 2019 för att göra det möjligt för borgenären att ge sina förklaringar varför den effektiva räntan eventuellt angetts på ett felaktigt sätt i låneavtalet och i låneerbjudandet.

Genom skrivelse av den 24 december 2018 påpekade den hänskjutande domstolen för parterna att den proportionerliga effektiva räntan blir 5,364511 procent för ett lån på 80 275 euro jämte avgifter på 583 euro och som återbetalas genom 96 månatliga inbetalningar på 384,90 euro, som följs av 204 månatliga inbetalningar på 527,55 euro samt en obligatorisk försäkring på 22,76 euro per månad, när beräkningen görs i enlighet med den metod för uppräknings som föreskrivs i dekret nr 2002–98 av den 10 juni 2002 och dess bilaga, varvid denna metod som gäller för samtliga krediter. Denna räntesats blir med avrundning till tre decimaler 5,365 procent, och inte 5,363 procent, såsom anges i låneerbjudandet.

[utelämnas] [beräkningsformel]

Domstolen angav att frågan huruvida den effektiva räntan kan anses ha angetts exakt när den verkliga effektiva räntan är på 5,364511 procent, medan den ränta som meddelats låntagaren är 5,363 procent, förtjänar att hänskjutas till **[Orig. s. 3]** EU-domstolen, eftersom den regel som gäller för avrundning av den effektiva räntan (sedan den 1 oktober 2016 effektiv årlig ränta) omfattas av gemenskapsrätten.

[utelämnas] [nationellt förfarande]

Genom skriftlig begäran [utelämnas] har CAISSE DE CREDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE, [utelämnas] yrkat att den hänskjutande domstolen ska

- avslå OG:s och PF:s samtliga yrkanden och krav,
- slå fast att långgivarens ansökan om utmätning i OG:s och PF:s lön kan tas upp till sakprövning och bifalla densamma,
- slå fast att dess talan om betalning inte är preskriberad,
- konstatera att den motiverar en exekutionstitel,
- slå fast att det inte finns någon anledning att sänka den avtalade räntesatsen,
- förordna om utmätning i OG:s och PF:s lön för återbetalning av ett belopp som per den 11 juni 2018 provisoriskt fastställts till 78 663,46 euro,

[utelämnas]

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE har motsatt sig den begäran om förhandsavgörande som framställts av svarandena. Långgivaren anser nämligen att den regel som ska tillämpas är klar, bland annat med hänsyn till rättspraxis från Cour de cassation, enligt vilken låntagaren inte kan göra gällande att den effektiva räntan har angetts på ett felaktigt sätt när detta fel inte påverkar den första decimalen.

Långgivaren anser dessutom att OG och PF inte kan göra gällande att den effektiva räntan är ogiltig, detta eftersom den femåriga preskriptionstiden löpt ut på grund av att rättsakten rättades den 7 augusti 2008.

Långgivaren har i sak gjort gällande att låntagarna, som inte har visat att de övervägt konkurrerande låneerbjudanden, inte har lidit någon skada.

Långgivaren har dessutom gjort gällande att dess beräkningar, som grundar sig på en årlig räntesats som divideras med 12 samt regeln om normaliserade månader, vilken är fullt tillåten enligt lagstiftningen och rättspraxis, helt saknar fel, eftersom den beräkningsmetod som föreslås av domstolen och svarandena inte är tillämplig.

Långgivaren anser även att dess talan inte är preskriberad, är helt välgrundad vad avser beloppet och utgör hinder för begäran om anstånd. **[Orig. s. 4]**

Genom skriftlig begäran, som även rör PF, har [utelämnas], OG, [utelämnas], yrkat att den hänskjutande domstolen ska

innan målet prövas i sak,

– begära förhandsavgörande från EU-domstolen om tolkningen av direktiv 98/7/EG av den 16 februari 1998, såsom detta införlivats med fransk rätt,

i sak,

– slå fast att bestämmelserna om ränta i det aktuella låneavtalet är ogiltiga,

– i första hand, förklara att CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE inte har rätt till ränta och betalning av avgifter samt fastställa dess fordran till 33 179,98 euro,

– i andra hand, ersätta den avtalade räntesatsen med den lagstadgade räntesatsen och besluta om avräkning med det kapitalbelopp och den ränta som följer av lag från det kapitalbelopp och den ränta som följer av avtalet, med återbetalning av skillnaden mellan den ränta som redan betalats enligt avtalet och den ränta som följer enligt lag, vilken ska tillämpas retroaktivt,

– i vilket fall som helst bevilja låntagarna längre tidsfrister, förklara att ränta under denna tidsfrist inte ska utgå på de belopp som ska betalas,

[utelämnas]

OG har gjort gällande att den femåriga preskriptionstiden började löpa den dag då OG och PF fick kännedom om de omständigheter som gjorde att de kunde väcka talan, eller den dag då den hänskjutande domstolen ex officio prövade denna grund. OG har tillagt att den omständigheten att den effektiva räntan anges i ett avtal är av väsentlig betydelse, vilket EU-domstolen har erinrat om. OG har preciserat att denna räntesats till sin natur är en avgörande faktor för en konsuments samtycke.

SKÄLEN TILL BESLUTET

MISSTAGET I FRÅGA OM DEN EFFEKTIVA RÄNTAN

1. Preskription av grunden

Enligt artikel 122 i civilprocesslagen förstås med invändning om rättegångshinder varje grund som syftar till att det ska förklaras att motparten saknar befogenhet att

väcka talan, utan att talan behöver prövas i sak, på grund av bristande talerätt, bristande intresse av utgången i målet, preskription, fastställd frist eller laga kraft.

Eftersom det aktuella kreditavtalet ingicks den 7 augusti 2008 anser banken att låntagarna inte längre har rätt att åberopa misstaget avseende den effektiva räntan. **[Orig. s. 5]**

För det första påpekas att denna grund har tagits upp av domstolen, vilken under inga omständigheter kan likställas med en part. En sådan preskription kan nämligen endast tillämpas på en talan vid domstol och på det genkärsmål som framställts som svar på denna talan. Preskriptionen är således endast tillämplig på parterna i målet och inte på domstolen. När domstolen ex officio prövar en rättslig grund så tar den ett initiativ i syfte att se till att lagen följs. Den agerar således inte som part och den framställer inte heller någon begäran. Det kan således inte förklaras att denna ”inte kan tas upp till sakprövning”.

Vad gäller utgångspunkten för den preskriptionstid som anförts däremot, så befinner sig domstolen inte i samma ställning som låntagaren, vilken – om man antar att denne vore tillräckligt informerad om konsumenträttsliga bestämmelser – redan när avtalet undertecknades hade kunnat upptäcka att de tillämpliga bestämmelserna inte följts, vilket innebär att denne agerat oaktsamt genom att låta preskriptionsfristen börja löpa. Eftersom domstolen naturligtvis inte kan känna till avtalet förrän vid förhandlingen, kan nämligen utgångspunkten för en påstådd preskriptionsfrist inte anses börja löpa förrän tidigast vid stämningen.

Dessutom har lagstiftaren inte föreskrivit någon tidsfrist för att beakta denna omständighet ex officio. [utelämnas] [lagstiftningshistorik]

Enligt praxis från Europeiska unionens domstol bör slutligen nödvändigheten att kompensera ”den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren [genom] ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna, det vill säga den nationella domstol som ska pröva sådana mål” (EU-domstolens dom av den 21 april 2016, mål C-377/14, Radlinger, punkterna 66 och 67) leda till att domstolen ex officio beaktar de oegentligheter som den konstaterar, och särskilt de mest allvarliga oegentligheterna (EU-domstolens dom av den 16 november 2016, mål C-42/15, Home Crédit Slovakia, punkterna 70 och 71), och dess interna rätt kan inte hindra domstolen från att göra det när en viss tidsfrist löpt ut (EU-domstolens dom av den 21 november 2002, mål C-473/00, Cofidis).

Och det är en talande illustration av vad som utgör en rättvis rättegång att domstolen, när den anser så lämpligt, kompenserar för en parts svaghet eller okunnighet.

När det gäller parterna själva ska det erinras om att genkärsmål och grunder för svaromål anföras på samma sätt mot parterna i målet. En gäldenärs yrkanden, när de endast syftar till att yrkanden mot densamme ska ogillas, utgör en ren grund för

ett svaromål, i den mening som avses i artikel 71 i civilprocesslagen, för vilken eventuella preskriptionsfrister saknar betydelse.

Skälen för att rätten till ränta ska upphöra eller för att den effektiva räntan ska förklaras ogiltig omfattas av regelverket avseende försvar i sak, eftersom de utgör en grund som syftar till att motpartens yrkande, efter prövning i sak, ska ogillas, och detta åtminstone till viss del, utan att åtföljas av ett genkärsmål om återbetalning av eventuella överskjutande belopp. **[Orig. s. 6]**

Slutligen har det inte visats att OG och PF, som är oerfarna låntagare, personligen hade kunnat upptäcka misstagen i beräkningen av den effektiva räntan, eftersom räntesatsen inte beror på att vissa avgifter glömts bort utan på ett allmänt räknefel.

Det går således inte att anföra en grund om preskription gentemot svaranden.

Invändningen om rättegångshinder ska således avslås.

2. Tolkningsfrågan

I bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 98/7/EG av den 16 februari 1998 om ändring av direktiv 87/102/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter föreskrivs den matematiska formel som ska användas för beräkning av effektiv årlig ränta. I den franska språkversionen preciseras följande i anmärkning d:

”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimals exakthet. Vid avrundning till en särskild decimal skall följande regel tillämpas: Om siffran i den decimal som följer efter denna särskilda decimal är större än eller lika med 5, skall siffran i denna särskilda decimal höjas med ett.”

Denna regel återgavs i direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG och senare, mer nyligen, i direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal avseende fast egendom, enligt följande:

”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimals exakthet. Om siffran i den följande decimalen är större än eller lika med 5, ska siffran i den föregående decimalen höjas med ett.”

I den nationella rätten återges den matematiska formel som följer av gemenskapslagstiftningen i bilagan till artikel R 314-3 (f.d. artikel R 313-1 III) i konsumentlagen, och avrundningsregeln återges i anmärkning d i denna bilaga (*”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimals exakthet. Vid avrundning till en särskild decimal skall följande regel tillämpas: Om siffran i den decimal som följer efter denna särskilda decimal är större än eller lika med 5, skall siffran i denna särskilda decimal höjas med ett.”*) Fram till den 30 september 2016 var den avrundningsregel som det erinrats om ovan formellt

sett endast tillämplig på konsumentkrediter, men i rättspraxis har den utsträckts till att även omfatta fastighetskrediter. Den 1 oktober 2016 formaliserades denna utvidgning för fastighetskrediter genom dekret 2016-884 av den 29 juni 2016.

Det står klart att de två meningar som ingår i anmärkning d kompletterar varandra enligt följande: I den första meningen (*”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimal exakthet.”*) krävs att åtminstone en decimal anges. Uttrycket ”decimal” syftar nämligen på var och en av de sifferuppgifter som är placerade till höger om kommatecknet och inte på ett siffervärde. Ordet ”exakthet” (till vilket adjektivet ”matematiskt” fogats är således, i denna första mening, synonymt med ordet ”precision”). [Orig. s. 7]

Den andra meningen (*”Vid avrundning till en särskild decimal skall följande regel tillämpas: Om siffran i den följande decimalen är större än eller lika med 5, ska siffran i den första decimalen höjas med ett.”*) uppställer å sin sida en avrundningsregel för den sist angivna decimalen (det kan vara den första, om långgivaren endast anger en enda). Denna decimal ska justeras i förhållande till nästa.

Denna tolkning är enligt sökanden den som förespråkas av de flesta författare, och även av Brysselkommissionen, som ligger till grund för texten. [utelämnas] [hänvisning till doktrin]

Cour de cassation förespråkar inte samma tolkning. Den anser att i den första meningen i artikeln (*”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimal exakthet”*) syftar ordet ”exakthet” på resultatets matematiska korrekthet (och inte antalet decimaler), och anser att den decimal som avses omfattar det första siffervärdet, det vill säga 0,1. Den anser således att den räntesats som anges i kreditavtalet är korrekt, om skillnaden mellan denna räntesats och den faktiska räntesatsen är *”lägre än den decimal som föreskrivs i artikel R 313-J (nu R 314-3) i konsumentlagen”* (Civ. 1^o 26 november 2014, nr 13-23033 - Civ. 1^o, 9 april 2015, nr 14-14216). Cour de cassation har således helt enkelt avfärdat den andra meningen i anmärkning d, samtidigt som den likställer precision med matematisk korrekthet i den första meningen. Denna tolkning kan leda till snedvridning av konkurrensen, särskilt i fråga om fastighetskrediter. För att ta exemplet från den ovannämnda domen av den 9 april 2015 (nr 14-14216) är det nämligen mer attraktivt att ange en räntesats på 5,79 procent (eller till och med 5,75 procent, eftersom detta leder till en avrundning till 5,8 procent) än en verklig räntesats på 5,837 eller 5,84 procent, trots att avgifterna och månadsinbetalningarna i själva verket är desamma. För ett lån på 500,000 euro med en löptid på 30 år kommer lånekunden naturligt att föredra ett kreditinstitut som anger en effektiv ränta (avrundad nedåt) på 5,75 procent snarare än ett kreditinstitut som anger en (korrekt) ränta på 5,84 procent, eftersom lånekunden tror att denne kommer att uppnå en icke obetydlig besparing (den blir i detta exempel 8 103,07 euro över lånets löptid).

I förevarande fall är den effektiva ränta som anges i låneerbjudandet 5,363 procent, medan den verkliga skattesatsen är 5,364511 procent. Eftersom skillnaden mellan de två är lägre än 0,1 skulle den tolkning av anmärkning d som förespråkas av Cour de cassation innebära ett godkännande av den angivna räntesatsen på 5,363 procent, trots att den sista decimalen har angetts på ett felaktigt sätt. För ett lån på 80 275 euro med en löptid på 300 månader kommer lånekunden naturligt att föredra ett kreditinstitut som anger en effektiv ränta på 5,363 procent snarare än ett kreditinstitut som anger en ränta på 5,365 procent, eftersom lånekunden tror att denne kommer att göra en besparing, oavsett storlek.

Med hänsyn till den stora praktiska betydelsen av vilken tolkning som görs av avrundningsregeln i anmärkning d, och då det är fråga om en gemenskapsrättslig bestämmelse som är tillämplig på samtliga konsumentkrediter avseende lös och fast egendom, ankommer det på EU-domstolen att ange hur denna regel ska tolkas.

Cour de cassation anser dock att EU-domstolen inte ska tillfrågas [utelämnas][**Orig. s. 8**] [utelämnas] [hänvisning till rättspraxis]

År 2018 ställde Tribunal d'instance de Limoges vid två tillfällen tolkningsfrågor till EU-domstolen angående avrundningsregeln, [utelämnas] men vid varje tillfälle valde långivarna, när tolkningsfrågan väl hade ställts, att återkalla sin talan, eftersom de föredrog att förlora betydande belopp [utelämnas] snarare än att låta EU-domstolen uttala sig.

En ny tolkningsfråga är följaktligen nödvändig.

AV DESSA SKÄL

beslutar förevarande domstol att

- **AVVISA** invändningen om rättegångshinder, och
- **HÄNSKJUTA** följande fråga till Europeiska unionens domstol:

Om den effektiva räntan för en konsumentkredit är på 5,364511 procent och om den regel som följer av direktiven 98/7/EG av den 16 februari 1998, 2008/48/EG av den 23 april 2008 och direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014, i fransk version, föreskriver att ”Resultatet av beräkningen ska uttryckas med åtminstone en decimals exakthet. Om siffran i den följande decimalen är större än eller lika med 5, ska siffran i den första decimalen höjas med ett.” är det då korrekt att ange en effektiv ränta på 5,363 procent?

[utelämnas]